

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok III.

WARSZAWA, DNIA 15 PAŹDZIERNIKA 1926 R.

Nr. 19.

TREŚĆ:

Ruch służbowy	str. 145	Wykaz banków dewizowych	str. 149
Unieważnione akcje Banku Polskiego	145	Wykaz obrotów na rachunkach żyrowych za pierwsze pół- rocze 1926 r.	150
Zmiana nazwy korespondenta Banku	145	Nowe wydanie wykazu nominalnych wartości zastawionych papierów	152
Uzupełnienie „Spisu formularzy”	146	Uważne sprawdzanie na wekslach nazwy miejsc płat- ności	152
Ilość waluty eksportowej, dostarczanej Bankowi Polskiemu za towary wywiezione na podstawie różowych zaświad- czeń walutowych	147	Wycofywanie z obiegu pożyczkowych monet srebrnych.	152
Ilość waluty eksportowej z tytułu wywozu przetworów ropy naftowej	148	Sytuacja walutowa w Anglii	152
Ustalanie wartości kuponów, opiewających na franki złote i dolary	148	Obieg pieniężny, kredyt dyskontowy i pokrycie kruszcowe biletów Banku Polskiego	156
Podwyżka opłat stemplowych	148	Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej	156

Ruch służbowy.

Nominacje.

Adam Scheuer, urzędnik Oddziału w Przemyślu, mianowany Zastępcą Dyrektora Oddziału w Ostrowie.

Unieważnione akcje Banku Polskiego.

(Dział I Spisu Okólników).

Numer kolejny	Imię i nazwisko pierwszego akcjonariusza	Odcinków		Numery akcji
		sztuk	po akcji	
89.	Tomasz Owczarz	5	1	240492/6
90.	Warszawski Powiatowy Zwią- zek Komunalny.	32	1	85353/8 85360 85363/7 437291/310
91.	Michał Saterski	1	1	250581

Zmiana nazwy korespondenta Banku.

(Dział XII Spisu Okólników).

Niniejszym zawiadamia się Oddziały, że Irving Bank Columbia Trust Company w New Yorku zmienił swą nazwę, która od 20 września 1926 r. brzmi: „Irving Bank and Trust Company”.

UZUPEŁNIENIE „SPISU FORMULARZY”.

a) Nowe formularze.

Nr. form.	NAZWA FORMULARZA	Termin przecho- wywania		Używany przez	Rodzaj formu- larza	Przeciętna ilość form. potrzebna w Oddziale		U w a g a	Dział skorowidza
		mie- sięcy	lat			dzien- nie	mie- sęcz- nie		
129/I.	Wykaz weksli zaprotestowanych, zwróconych podawcy z zawiadomieniem go o obciążeniu jego rachunku żyrowego z tego tytułu		1	Wydział Wekslowy Oddziału Głównego	arkusz				I. 5,20
156/I.	Załącznik na skupione i sprzedane waluty zagraniczne		3	Wydział Walutowy Oddziału Głównego	kartka				I. 19
170/I.	Zestawienie zwróconych podawcy dowodów inkasowych nieopłaconych z zawiadomieniem o obciążeniu jego rachunku żyrowego za prowizję i koszty z tego tytułu	—	—	Wydział Wekslowy Oddziału Głównego	kartka				I. 5,20
236/I.	Książka zestawienia stanu gotówki		1	Skarbiec Emisyjny	książka				III.
604.	Kwestionariusz dla osób i firm, których podpisy pojawiają się na wekslach dyskontowanych w Banku Polskim		3	Oddziały i Wydział Wekslowy Oddziału Głównego	kartka podwójna			W miarę potrzeby	I. 5
605.	Podręczny zeszyt do zestawiania dekadowych sald rachunków żyrowych		1	Oddziały i Wydział Żyrowo-Przekazowy Oddziału Głównego	zeszyt			W miarę potrzeby	I. 20
606.	Koperta do przesyłki potwierdzenia sald rachunków żyrowych	3		" "	koperta			2 razy rocznie do posiadaczy rachunków żyrowych	I. 10,20
607.	Terminarz kartkowy weksli w zagranicznej walucie		1	Wydział Walutowy Oddziału Głównego	kartka			W miarę potrzeby	I. 4
608.	Książka pokwitowań odbioru korespondencji nadsyłanej z Oddziałów za pośrednictwem Centralnej Księgowości do Wydziałów Dyrekcji i Oddziału Głównego		10	Centralna Księgowość	książka				II.
609.	Zawiadomienie o obciążeniu Oddziału za wysłaną gotówkę	—	—	Skarbiec Emisyjny	kartka				III.
610.	Kontrola dyżurów		10	Oddziały i Wydział Administracyjny Dyrekcji	książka			1 rocznie	I. 21, III
611.	Księga zamiany akcji imiennych na akcje na okaziciela	bez	term.	Centralna Księgowość	książka				II.
612.	Załącznik do raportu kasowego, rachunek „Papierów procentowe własne“		3	Oddziały i Wydział Papierów Wartościowych Oddziału Głównego	kartka			W miarę potrzeby	I. 21
613.	Główna księga kontroli papierów wartościowych		10	Wydział Papierów Wartościowych Oddziału Głównego	książka				I. 21
614.	Główna księga kontroli weksli w walucie zagr.		10	Wydział Walutowy Oddziału Głównego	książka				I. 4, 21

b) Unieważnione formularze.

Nr. form.	NAZWA FORMULARZY	Termin przecho- wywania		Używany przez	Rodzaj formu- larza	Przeciętna ilość form. potrzebna w Oddziale		U w a g a	Dział skorowidza
		mie- sięcy	lat			dzien- nie	mie- sięcz- nie		
73.	Główna księga kontroli do- kumentów inkasowych		10	Wydział Wekslowy Od- działu Głównego	książka				I. 5
102.	Załącznik bilansowy stanu walut obcych	bez	term.	Centralna Księgowość	arkusz				II.
169.	Nalepka na zaprotestowane weksle	—	—	Oddziały i Wydział Weks- lowy Oddziału Głównego	nalepka			W miarę potrzeby	I. 5

U W A G A: W spisie i w alfabetycznym skorowidzu formularzy należy skreślić:

- w rubryce „Używany przez” przy formularzach Nr. Nr. 129 i 170 wyrazy „i Wydział Wekslowy Oddziału Głównego” oraz Nr. 156 wyrazy „i Wydział Walutowy Oddziału Głównego”.
- w nazwie formularzy Nr. Nr. 487, 488, 490 i 491 wyrazy „dla Ministerstwa Skarbu”.

Ilość waluty eksportowej, dostarczanej Bankowi Polskiemu za towary wywiezione na podstawie różowych zaświadczeń walutowych.

(Dział XII Spisu Okólników).

W myśl rozporządzeń, wydanych przez Ministra Skarbu, obowiązany jest eksporter, otrzymujący zaświadczenia walutowe w Banku Polskim, odstąpić mu całkowitą sumę waluty eksportowej, uzyskanej zagranicą. Wystawione przez Bank Polski zaświadczenie walutowe winno przeto również opiewać na całkowitą kwotę waluty, należnej za wywożony towar.

Wobec wątpliwości, nasuwających się zarówno niektórym Oddziałom jak i eksporterom przy wykonywaniu powyższych postanowień w stosunku do różowych zaświadczeń walutowych, wyjaśnia się, że w wypadkach, kiedy Oddział może na podstawie przedstawionych mu kontraktów, opinii rzeczoznawców lub cen, ogłaszanych w wydawnictwie „Ajencja Wschodnia” ustalić łatwo całkowitą wartość wywożonego towaru (loco stacja graniczna), należy różowe zaświadczenia wystawiać na całkowitą ilość waluty, jaka z eksportu może być uzyskana, nie zaś tylko na minimalne kwoty, przewidziane obwieszczeniem Ministra Skarbu (obecnie obowiązuje obwieszczenie z dnia 22 lipca 1926 r., podane w Okólniku Nr. 38 z dnia 28 lipca 1926 r.). Tak np. za żyto można obecnie uzyskać faktycznie około § 4— za 100 kg, podczas gdy obwieszczenie wymienia minimalną kwotę § 3—.

Jedynie gdyby ustalenie całkowitej wartości wywożonych towarów napotykało na trudności, np. przy rozmaitych gatunkach drzewa, lub gdyby różnica między wartością a ustaloną minimalną ceną była nieznaczna, winny Oddziały wystawiać zaświadczenia walutowe na minimalną ilość waluty, przewidzianą w obwieszczeniu, która musi być bezwzględnie sprzedana Bankowi Polskiemu. Natomiast nadwyżka, t. j. różnica między faktycznie uzyskaną ilością waluty a ilością wymienioną w obwieszczeniu, może być przez eksportera przeznaczona na uregulowanie jego zobowiązań wobec zagranicy, gospodarczo usprawiedliwionych, t. j. przewidzianych w § 4 rozporządzenia z dnia 15 sierpnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86 z dnia 20 sierpnia 1926 r., poz. 482). O ile eksporter zamierza wykorzystać w tej dziedzinie swe prawa, musi przedstawić Oddziałowi odnośne dokumenty, zgodnie z §§ 5 — 8 wymienionego rozporządzenia. Jeżeli eksporter nie może przedstawić dowodów, że zużył nadwyżkę walut na cele gospodarczo usprawiedliwione, winien sprzedać Bankowi Polskiemu poza ilością waluty, określoną w obwieszczeniu, również nadwyżkę, odpowiadającą faktycznie uzyskanej cenie eksportowanego towaru. W wyjątkowych wypadkach, gdy eksporter pragnie przeznaczyć na cele gospodarczo usprawiedliwione nie tylko nadwyżkę, lecz również część walut, które w myśl obwieszczenia Ministra Skarbu mają być odstąpione Bankowi Polskiemu, winien Oddział — zgodnie z Okólnikiem Nr. 19 z dnia 12 kwietnia 1926 r. — skierować wniosek firmy do Wydziału Zagranicznego Dyrekcji.

Wypłata nadwyżki w efektywnej walucie zagranicznej w żadnym wypadku nastąpić nie może, gdyż — stosownie do §§ 20 i 23 powołanego wyżej rozporządzenia — dyspozycje sumami, zainkasowanymi z tytułu eksportu towarów, mogą być w kraju wykonywane wyłącznie w złotych według kursu dnia.

Ilość waluty eksportowej z tytułu wywozu przetworów ropy naftowej.

(Dział XII Spisu Okólników).

Ilości waluty, jakie rafinerje w przybliżeniu uzyskują obecnie z eksportu przetworów ropy naftowej po potrąceniu zagranicznych kosztów handlowych, są następujące:

za 100 kg oleju gazowego	\$ 1'60
„ „ „ nafty destylowanej	„ 2'60
„ „ „ „ rafinowanej	„ 2'70
„ „ „ parafiny	„ 11'25
„ „ „ benzyny	„ 4'50
„ „ „ oleju smarowego	„ 2'25
„ „ „ asfaltu	„ 0'65
„ „ „ koksu	„ 0'45

O ile rafinerje deklaruja mniejsze ilości waluty, winny Oddziały domagać się przedstawienia korespondencji, uzasadniającej niższe ceny.

Ustalanie wartości kuponów, opiewających na franki złote i dolary.

(Dział VII i IX Spisu Okólników).

Obliczanie wartości realizowanych kuponów od obligacji 10% pożyczki kolejowej oraz 5% premijowej jakoteż 6% i 8% pożyczki dolarowej przeprowadzane jest w Oddziałach niejednolicie, skutkiem czego powstają różnice, reklamowane następnie przez Centralną Księgowość. W celu ujednolnienia sposobu obliczania wypłacalnej wartości kuponów płatnych od wymienionych obligacji, należy każdego dnia przed rozpoczęciem czynności dziennych obliczyć — zgodnie z obowiązującą normą — wartość poszczególnych odcinków każdego rodzaju kuponów i — po skontrolowaniu — mnożyć ją następnie przez ilość sztuk kuponów przedstawianych do realizacji.

Ze względu na to, że Centralna Księgowość otrzymuje załącznik do rachunku „Kupony płatne” (form. Nr. 305), na podstawie którego sprawdzane są wypłacane kwoty w złotych, poleca się zatem wpisywać w załączniku tym oddzielnie łączną ilość sztuk każdego rodzaju kuponów według wartości odcinków i — oprócz kursu w rubryce na to przeznaczonej — podawać z prawej strony na marginesie również wartość jednostkową danego odcinka.

Jednocześnie nadmienia się, że przy ustalaniu wartości dziennej kuponów, opiewających na franki złote i dolary należy — zgodnie z zasadą przyjętą w Banku — uwzględniać w iloczynie kursu i wartości nominalnej tylko dwa miejsca dziesiętne, a drugie miejsce zwiększać o jednostkę wówczas, gdy tysięczną stanowi cyfra 5 do 9.

Podwyżka opłat stemplowych.

(Dział I Spisu Okólników).

Listem okrężnym Nr. 121 z dnia 21 lipca 1926 r. zawiadomiono Oddziały o ogłoszeniu rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 8 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67 z dnia 13 lipca 1926 r., poz. 398) w sprawie podwyższenia opłat stemplowych o 10%, o ile są uiszczane w gotówce.

Ponieważ nie wszystkie Oddziały stosują się przy obliczaniu rzeczonych opłat do wspomnianego rozporządzenia, poleca się ponownie pobierać w gotówce opłaty stemplowe według stawek o 10% wyższych od dotychczasowych, przyczem w rejestrze opłat stemplowych należy uwidaczniać oddzielnie normalną opłatę stemplową, oddzielnie zaś kwotę przypadającego 10%-owego dodatku.

Jednocześnie nadmienia się, że wysokość opłaty stemplowej, uiszczanej w znaczkach stemplowych, nie ulega podwyższeniu i ma nadal odpowiadać kwocie opłaty, obliczonej według dotychczas obowiązujących przepisów, ponieważ cena sprzedaży znaczków stemplowych — z wyjątkiem znaczków stemplowych wartości nominalnej 5 groszy — została podwyższona również o 10%.

Wykaz banków dewizowych.

Ministerstwo Skarbu nadało w myśl § 2 rozporządzenia z dnia 15 sierpnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86 z dnia 20 sierpnia 1926 r., poz. 482) prawa banku dewizowego następującym bankom:

Warszawa

- 1) Bank Angielsko-Polski
- 2) Bank dla Handlu Zagranicznego
- 3) Bank dla Spółdzielni
- 4) Bank Dyskontowy Warszawski
- 5) Bank Francusko-Polski
- 6) Bank Gospodarstwa Krajowego
- 7) Bank Handlowy w Warszawie
- 8) Bank Międzynarodowy w Warszawie
- 9) Bank Przemysłowców Polskich
- 10) Bank Towarzystw Spółdzielczych
- 11) Bank Zachodni
- 12) Bank Ziemiański
- 13) Bank Zjednoczonych Ziem Polskich
- 14) Dom Bankowy S. Natanson i Synowie
- 15) Dom Bankowy D. M. Szereszowski
- 16) Kasa Kredytowa Kupców i Przemysłowców m. Warszawy
- 17) Pocztowa Kasa Oszczędności
- 18) Polski Akcyjny Bank Komercyjny
- 19) Powszechny Bank Depozytowy
- 20) Powszechny Bank Kredytowy
- 21) Powszechny Bank Związkowy w Polsce

Bielsko n/Śl.

- 1) Śląski Bank Eskontowy
- 2) Śląski Zakład Kredytowy

Bydgoszcz

Bank M. Stadthagen

Grudziądz

Komunalny Bank Powiatowy

Inowrocław

Bank Ludowy

Kartuzy

Powiatowa Kasa Oszczędności (prawa dewizowe ograniczone do obszaru W. M. Gdańska)

Katowice

- 1) Bank Śląski
- 2) Darmstädter und Nationalbank, Oddział
- 3) Deutsche Bank, Oddział

Katowice (Ciąg dalszy)

- 4) Direction der Disconto-Gesellschaft, Oddział
- 5) Dresdner Bank, Oddziały w Katowicach, Królewskiej Hucie i Tarnowskich Górach
- 6) Międzynarodowy Bank Handlowy

Kraków

- 1) Bank Komercyjny
- 2) Bank Małopolski
- 3) Dom Bankowy A. Holzer

Lwów

- 1) Akcyjny Bank Hipoteczny
- 2) Bank Unji w Polsce
- 3) Polski Bank Przemysłowy
- 4) Ziemski Bank Hipoteczny
- 5) Ziemski Bank Kredytowy

Łódź

- 1) Bank Handlowo-Przemysłowy w Łodzi
- 2) Bank Handlowy w Łodzi
- 3) Bank Przemysłowców Łódzkich
- 4) Łódzki Bank Depozytowy

Poznań

- 1) Bank Cukrownictwa
- 2) Bank Kwilecki, Potocki i S-ka
- 3) Bank Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego
- 4) Bank Przemysłowców
- 5) Bank Spółdzielczy Poznań
- 6) Bank Związku Spółek Zarobkowych
- 7) Direction der Disconto Gesellschaft
- 8) Komunalny Bank Kredytowy
- 9) Polski Bank Handlowy (ograniczone)
- 10) Poznański Bank dla Handlu i Przemysłu
- 11) Poznański Bank Ziemian

Toruń

Pomorski Bank Rolniczy

Wilno

- 1) Dom Bankowy T. Bunimowicz
- 2) Wileński Prywatny Bank Handlowy.

Nowe wydanie wykazu nominalnych wartości zastawionych papierów.

(Dział VI Spisu Okólników).

Na czas przeprowadzania przez towarzystwa kredytowe konwersji listów zastawnych i obligacji dawnych emisji na nowe wykonano nowy nakład szczegółowego wykazu nominalnych wartości zastawionych papierów wartościowych (form. Nr. 5), w celu właściwego podziału tych papierów na rublowe, markowe i złotowe. Począwszy zatem od dnia 1 listopada 1926 r. winny Oddziały posługiwać się wyłącznie nowym nakładem rzeczonoego wykazu, dawny zaś nakład jako nieodpowiedni zużyć do podręcznych notatek.

Uważne sprawdzanie na wekslach nazwy miejsca płatności.

(Dział IV Spisu Okólników).

Na dyskontowanych przez Bank wekslach pojawiają się często nazwy miejsc płatności o podobnym brzmieniu, co przy niedość ścisłym badaniu powoduje uskutecznianie zwrotów i związaną z tem korespondencję, a przy większej nieuwadze może narazić Bank na stratę w razie zatrzymania w portfelu weksła płatnego w miejscowości, gdzie Bank nie posiada placówki inkasowej.

W ostatnich czasach zdarzały się np. wypadki, że Oddziały dyskontowały weksle płatne w Sompolnie (Województwo Łódzkie) i odsyłały je do Oddziału w Bydgoszczy jako płatne w podległym mu Zastępstwie w Sępólnie.

Ażeby zapobiec tego rodzaju przeoczeniom, winny Oddziały zwracać szczególniejszą uwagę na weksle i dokumenty inkasowe z miejscami płatności, których brzmienie podobne jest do brzmienia siedziby Oddziału lub Zastępstwa.

Wycofywanie z obiegu poślóklých monet srebrnych.

(Dział XII Spisu Okólników).

Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 25 września 1926 r. L.DK/3567/WAK wydało polecenie wszystkim Izdom Skarbowym i Śląskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu (Wydział Skarbowy) w Katowicach, ażeby znajdujące się w obiegu poślóklę monety 1- i 2-złotowe były wycofywane, a następnie odsyłane w formie nadwyżek kasowych do właściwych Oddziałów Banku Polskiego.

Z otrzymaniami od kas skarbowych wyżej wymienionemi monetami należy postępować w myśl listu okręznego Skarba Emisyjnego Nr. 3730 z dnia 25 września 1925 r. oraz Okólnika Nr. 34 z dnia 25 czerwca 1926 r.

Sytuacja walutowa w Anglii.

Kryzys gospodarczy, jaki przechodzi Anglja z powodu strajku węglowego, musiał niewątpliwie wywrzeć doniosły wpływ na sytuację walutową tego kraju. Węgiel stanowił jedną z najważniejszych pozycji wywozowych w bilansie handlowym Anglii w wysokości około 4 miljn. funtów sterlingów miesięcznie. Z chwilą wybuchu strajku węglowego eksport musiał ustać, natomiast pojawił się import węgla, który w okresie pierwszych czterech miesięcy strajku (maj—sierpień) obciążył bilans handlowy Anglii kwotą 12,7 miljn. funtów sterlingów. Jeżeli się weźmie pod uwagę, że na początku maja wywieziono jeszcze z Anglii węgla na sumę 1,4 miljn. funtów sterlingów w celu wypełnienia zawartych przedtem umów, to można obliczyć bezpośrednie straty bilansu handlowego Anglii na strajku węglowym w okresie maj—sierpień r. b. na 27 miljn. funtów sterlingów.

Wpływ strajku węglowego na bilans handlowy Anglii nie ogranicza się jednak do ustania eksportu węgla i rozpoczęcia importu. Strajk wywołał doniosłe zmiany w życiu gospodarczym Anglii, co powinno znaleźć odpowiedni wyraz w kształtowaniu się angielskiego importu i eksportu. Bilans handlowy Anglii w ciągu pierwszych ośmiu miesięcy r. b. oraz analogicznego okresu w r. ub. przedstawiał się w sposób następujący (w miljn. funtów sterlingów).

Wyszczególnienie	Styczeń — Kwiecień		Maj — Sierpień	
	1925	1926	1925	1926
Import	462,2	423,9	405,4	379,9
Eksport	269,6	242,3	249,0	202,9
Reeksport	52,4	48,3	49,7	36,2
Deficyt	140,3	133,3	106,7	140,8

Zmniejszenie wartości obrotów handlowych w roku bieżącym w porównaniu z rokiem ubiegłym tłumaczy się głównie spadkiem cen, jaki w międzyczasie zaznaczył się na rynku światowym. Można się było spodziewać, że przez zmniejszenie siły nabywczej ludności angielskiej zmniejszy się import i w ten sposób w pewnej mierze zrównoważy straty, jakie poniósł bilans handlowy Anglii wskutek odpadnięcia eksportu węgla. Tymczasem wniosku takiego z powyższych cyfr wyciągnąć nie można. Niewątpliwie zmniejszenie konsumpcji i importu w Anglii musiało nastąpić, lecz nie wpłynęło to decydująco na bilans handlowy, ponieważ w ostatnich miesiącach podniosły się nieco ceny artykułów spożywczych.

Strajk węglowy wywołał pewne zaburzenia w produkcji angielskiej, co przyczyniło się do zmniejszenia eksportu wyrobów przemysłowych. W przemyśle włókienniczym takiego zmniejszenia nie dało się zauważyć, ponieważ spadek eksportu wyrobów tego przemysłu w ciągu ostatnich czterech miesięcy należy tłumaczyć przyczynami sezonowymi. Natomiast trudności w uzyskaniu węgla mogły się przyczynić do zmniejszenia produkcji w przemyśle metalowym. Eksport wyrobów tego przemysłu w ostatnich czterech miesiącach zmniejszył się o 5,8 miljn. funtów sterlingów w porównaniu z okresem pierwszych czterech miesięcy r. b.

W ten sposób można liczyć, że bilans handlowy Anglii wskutek strajku węglowego pogorszył się o 33 miljn. funtów sterlingów. Jestto niewątpliwie suma bardzo poważna, która nie mogła pozostać bez decydującego wpływu na kurs funta sterlingów. Aby się dokładnie zorientować co do znaczenia tej sumy dla waluty angielskiej, trzeba ją zestawić z najważniejszymi pozycjami angielskiego bilansu płatniczego. Według obliczeń „Board of Trade Journal” bilans płatniczy Anglii w ciągu trzech ostatnich lat przedstawiał się w miljn. funtów sterlingów jak następuje:

<i>Pasywa</i>	1923	1924	1925
Deficyt bilansu handlowego	195	324	386
Wydatki (netto) państwa zagranicą	25	28	15
Razem . . .	220	352	401
<i>Aktywa</i>			
Dochody marynarki handlowej	120	130	115
Opłaty portowe	13	10	9
Odsetki i dywidendy	200	220	250
Prowizje banków, asekuracyjne i t. p.	30	40	40
Różne	10	15	15
Razem . . .	373	415	429
<i>Saldo czynne.</i>	153	63	28

Czynne saldo bilansu płatniczego w powyższym ujęciu stanowi kwotę, którą Anglia może inwestować zagranicą. Oczywiście na rynku londyńskim zagranica może ulokować nowych pożyczek na sumę znacznie wyższą, ponieważ do powyższych sum dochodzą spłaty dawniejszych pożyczek, bądź całkowite, bądź też tylko częściowe. Tem właśnie się tłumaczy, że emisji zagranicznych dokonano w Londynie na sumy znacznie większe. Według statystyki, sporządzonej przez Midland Bank Ltd., nowe emisje zagraniczne, dokonane na rynku londyńskim, osiągnęły w roku 1923 — 136, w roku 1924 — 134, w roku 1925 — 88 miljn. funtów sterlingów.

Niezmiernie charakterystyczne jest to, że wskutek pogarszającego się z roku na rok angielskiego bilansu handlowego aktywność bilansu płatniczego w ostatnich latach gwałtownie się zmniejsza. Jeżeli więc rynek londyński jeszcze posiada znaczenie dla emisji pożyczek zagranicznych, to już niemal wyłącznie dzięki temu, że sumy uzyskane tytułem spłaty pożyczek zagranicznych może jeszcze przeznaczać na udzielanie zagranicy nowych pożyczek. Skoro jednakże bilans płatniczy utraci swoje czynne

saldo i stanie się bierny, to Anglja dla utrzymania kursu funta sterlingów na względnie niezmiennym poziomie, dla zachowania gold standardu będzie zmuszona część wpływów ze spłaty pożyczek zagranicznych przeznaczyć na pokrycie niedoboru w bilansie płatniczym. W ten sposób mogą się zmniejszyć środki na udzielanie zagranicy nowych pożyczek, a w wypadku silniejszego niedoboru bilansu płatniczego Anglja musiałaby wogóle zaprzestać udzielania zagranicy pożyczek. Inne konsekwencje pogorszenia się bilansu handlowego angielskiej walucie grozić nie mogą. Zadłużenie zagranicy wobec Anglii jest tak wielkie, że jeszcze przy najgorszym kształtowaniu się bilansu handlowego spłaty długów przez zagranicę w ciągu szeregu lat będą tak znaczne, że w zupełności wystarczą na pokrycie deficytu bilansu płatniczego.

Jest więc rzeczą zupełnie zrozumiałą, że pogorszenie się bilansu handlowego Anglii wskutek strajku węglowego nie mogło wywołać żadnego niebezpieczeństwa dla kursu funta sterlingów, jakkolwiek według wszelkiego prawdopodobieństwa w roku 1926 bilans płatniczy Anglii po raz pierwszy zostanie zamknięty deficytem. Strajk węglowy o tyle tylko pogorszył sytuację walutową Anglii, że w dość poważnym stopniu przyczynił się do zmniejszenia emisji zagranicznych papierów na rynku londyńskim. Według tygodnika „The Statist” emisje te w poszczególnych miesiącach roku bieżącego wynosiły następujące kwoty w tysiącach funtów sterlingów:

Miesiąc	Ogółem	Dominja i kolonie	Inne kraje
Styczeń	19,207	8,926	10,281
Luty	3,933	1,542	2,391
Marzec	10,999	4,676	6,323
Kwiecień	7,375	3,934	3,441
Maj	6,408	6,181	227
Czerwiec	15,427	10,148	5,279
Lipiec	14,127	7,995	6,132
Sierpień	782	231	551
Wrzesień	7,514	4,194	3,320

Silne zmniejszenie emisji papierów zagranicznych na rynku londyńskim dało się zauważyć jednakże dopiero w sierpniu. W czerwcu i w lipcu natomiast emisje te były tak wysokie, jak w żadnym innym miesiącu roku bieżącego oprócz stycznia. W znacznej mierze należy to przypisać temu, że na ultimo czerwca przypadły dość poważne spłaty długów zagranicznych względem Anglii, a w ten sposób rynek londyński mógł wchłonąć dość znaczną ilość zagranicznych emisji.

Najważniejszą jednak przyczyną tak wielkiej pojemności rynku londyńskiego na papiery zagraniczne w czerwcu i w lipcu były wkłady francuskie, belgijskie i do pewnego stopnia włoskie w bankach angielskich. Pod wpływem obaw o dalsze losy franka francuskiego, franka belgijskiego oraz liry włoskiej obywatele odnośnych państw ulokowali dość znaczne sumy zagranicą, z czego bardzo poważna część przypadła na Londyn. Nie posiadamy niestety ścisłych materiałów cyfrowych, które pozwalałyby stwierdzić, jak wielkie rozmiary przybrała ucieczka kapitału francuskiego, belgijskiego i włoskiego do Anglii w obawie przed spadkiem waluty krajowej. Musiały być one jednak znaczne, jeżeli „The Statist” oblicza, że eksporterzy francuscy i belgijscy w ciągu jednego tylko tygodnia, co prawda w momencie największej paniki na rynku walutowym w Paryżu i w Brukseli, pozostawili w bankach londyńskich sumy, wynoszące od 2 do 3 miljn. funtów sterlingów¹⁾.

To też z chwilą, gdy zaznaczyła się poprawa waluty francuskiej i belgijskiej, która zaczęła się w dniu 21 lipca, kapitały francuskie i belgijskie zaczęły odpływać z Londynu i Anglja została pozbawiona środków na emisje zagranicznych pożyczek. Dlatego też w sierpniu w Londynie emitowano już tylko bardzo nieznaczną ilość zagranicznych papierów. Stanowi to powrót do polityki „embargo on foreign loans”, jaka była stosowana w Anglii przed dniem 4 listopada 1925 r.

Silny wpływ, jaki na sytuację walutową w Anglii wywierają losy franka francuskiego i franka belgijskiego można udowodnić na podstawie notowań giełdowych. Zupełnie wyraźnie daje się zauważyć, że kurs funta sterlingów podnosił się wtedy, gdy frank przeżywał krytyczne momenty, a spadał wtedy, gdy kurs franka się poprawiał.

¹⁾ „The Statist” z dnia 24 lipca 1926 r., str. 124.

Za 1 £ płacono w Londynie

6 maja	\$ 4,85 ⁵ / ₁₆	Fr. fr. 153,25
20 lipca	4,86 ¹ / ₂	239,12
21 "	4,86 ⁷ / ₁₆	222,50
22 "	4,86 ¹ / ₄	215,—
30 "	4,85 ¹ / ₄	164,37

Sytuacja na angielskim rynku walutowym jest więc w obecnych czasach silnie zależna od losów franka francuskiego i franka belgijskiego. Tylko dzięki temu, że frank spadał w ciągu maja, czerwca i lipca, dało się zauważyć podniesienie się kursu funta sterlingów. Oczywiście wahania kursu waluty angielskiej nie mogą przekroczyć punktów złotych, dopóki nie zostanie zawieszona wymiana banknotów na złoto, czego oczekiwać nie należy. Obecny stosunkowo niski kurs funta sterlingów (około 4,85¹/₄ dolara przy parytecie 4,86²/₃) nie sprzyja emisji zagranicznych pożyczek na rynku londyńskim, ponieważ zaciągających pożyczkę naraża na straty kursowe. Jestto właśnie jedna z wielu charakterystycznych cech gold standardu, która prowadzi do automatycznego regulowania bilansu płatniczego kraju.

Wobec takiej sytuacji walutowej w Anglii dziwnem się może wydawać to, że zapasy złota w Banku Angielskim obecnie podczas strajku węglowego wzrastają daleko silniej, niż w okresie przedstrajkowym, zwłaszcza, że suma znajdujących się w obiegu banknotów wykazuje dość wyraźną tendencję do zmniejszania się, a wartość niewykorzystanego prawa emisji rośnie bardzo silnie, jak to wynika z następującego zestawienia (w miljn. funtów sterlingów).

D A T A	Rezerwy złota	Obieg banknotów	Niewykorzystane prawo emisji
31.XII.1925.	142,8	144,7	17,8
25.II. 1926.	143,2	141,1	21,8
29.IV. "	145,1	141,1	23,7
29.VII. "	150,9	142,0	28,6
23.IX. "	154,4	139,0	35,1

Wzrost zapasów złota w okresie zwyżki kursu funta sterlingów (maj, czerwiec, lipiec) może być łatwo wytłómaczony. Natomiast nie może być uważany, jako wynik normalnych ruchów złota, wzrost rezerw kruszczowych w okresie spadku kursu funta sterlingów (sierpień i wrzesień). Fakt ten można wytłómaczyć tylko celową polityką, prowadzoną przez Bank Angielski. Zwiększenie rezerw kruszczowych w okresie strajku węglowego było dokonywane z inicjatywy Banku, a nie z inicjatywy ludności Anglii. Bankowi chodziło o to, aby wykazać w bilansach wzrost rezerw, który ludziom, niezającym głębszych istotnych przyczyn tego, wydawałby się niezbitym dowodem, że strajk węglowy nie może się przyczynić do spadku kursu funta sterlingów poniżej parytetu, choć powyżej dolnego punktu złotego. Wzrost rezerw kruszczowych może wywołać oczekiwania podniesienia się kursu funta powyżej parytetu. A taki właśnie nastrój zagranicy jest niezmiernie dla Anglii pożądany. Kraje europejskie, cierpiące na brak kapitału, naogół znajdują się w znacznych trudnościach walutowych, stąd tendencja do lokowania gotówki w walutach wysokocennych, do których należy zaliczyć funta sterlingów. W bankach londyńskich złożono bardzo poważne ilości wkładów niemal ze wszystkich krajów europejskich. Gdyby te wkłady zostały raptownie wycofane, walucie angielskiej mogłoby grozić niebezpieczeństwo, gdyż sumy, uzyskane ze spłat zagranicznych długów względem Anglii, mogłyby się okazać niewystarczające dla zaspokojenia wszystkich żądań zwrotu wkładów zagranicznych. Silny pęd do wycofywania tych wkładów mógłby powstać wtedy, gdyby się okazało, że pod wpływem strajku węglowego kurs funta sterlingów posiada tendencję zniżkową i zbliża się do dolnego punktu złotego. Aby do tego nie dopuścić, Bank Angielski celowo zwiększał swoje rezerwy kruszczowe. Ta polityka odniosła pożądane rezultaty. Finansiści i spekulanci walutowi całego świata mogli się naocznie przekonać, że rachuby na zniżkę kursu funta sterlingów w związku ze strajkiem węglowym mogą się okazać zawodne. W ten sposób nie dopuszczono do masowego wycofywania zagranicznych wkładów z banków angielskich, dokonywanego w celach spekulacyjnych i walutę angielską uchroniono od przejściowego coprawda, lecz bardzo prawdopodobnego zachwiania się.

Możnaby było zaradzić temu również i w inny sposób, a mianowicie przez podniesienie stopy dyskontowej, a więc w sposób często w Anglii stosowany w celu zrównoważenia bilansu płatniczego

silniejszym dopływem kredytów zagranicznych. Jednakże w chwili rozpoczęcia strajku węglowego stosunki układały się w ten sposób, że podniesienie stopy dyskontowej w Anglii nie mogłoby w silniejszym stopniu wpłynąć na dopływ krótkoterminowych kredytów zagranicznych do Londynu. W owym czasie stopa dyskontowa Banku Angielskiego była względnie wysoka, wynosiła bowiem 5% rocznie, gdy tymczasem w Stanach Zjednoczonych Ameryki, w Holandji i w Szwajcarii wynosiła $3\frac{1}{2}\%$ ¹⁾, a w Szwecji $4\frac{1}{2}\%$. A więc we wszystkich krajach europejskich, które ze względu na ustawowe (Szwecja i Holandia) lub faktyczne (Szwajcaria) przywrócenie gold standardu oraz ze względu na ich sytuację finansową mogły wchodzić w rachubę przy dopływie kapitałów do Anglii, oraz w Stanach Zjednoczonych Ameryki stopa dyskontowa była już niższa niż w Anglii. Podniesienie stopy dyskontowej w Anglii nie mogło w takich warunkach wywołać poważniejszego efektu. Poza to wzrost stopy dyskontowej przez zwiększenie kosztów produkcji utrudniłby Anglii konkurencję na rynkach zagranicznych z wytworami innych krajów, mógłby się więc przyczynić do zmniejszenia eksportu. Sytuacja była o tyle poważna, że Niemcy, najsilniejszy konkurent Anglii na rynkach europejskich, w szybkim tempie zmniejszały stopę dyskontową, co stawiało ich eksport w korzystniejszym położeniu zarówno przez zmniejszenie kosztów produkcji, jak również przez umożliwienie stosowania na szerszą skalę dumpingu kredytowego. W dniu 27 marca r. b. Reichsbank obniżył stopę dyskontową z 8% do 7%, 7 czerwca do $6\frac{1}{2}\%$, 6 lipca do 6%. W takich warunkach podniesienie stopy dyskontowej w Anglii powyżej 5% nie mogło być celowe i wskazane.

Obieg pieniężny, kredyt dyskontowy i pokrycie kruszcowe biletów Banku Polskiego.

(W milionach złotych).

DATA	Ogółem środków obiegowych ²⁾	Środki obiegowe w złotych				Portfel wekslowy i pożyczki	Pokrycie kruszc: zło- to i dewizy	Stosunek % pokr. kruszc. biletów B. P.
		Bilety B. P.	Srebro	Bilon	Bilety zdawk.			
10. I. 1926.	771,2	365,2	88,0	56,3	261,7	321,6	133,3	40,34
20. I. "	736,9	354,3	86,9	51,0	244,5	307,2	128,8	39,92
31. I. "	781,0	362,0	89,3	60,8	268,9	314,8	131,0	39,25
10. II. "	763,1	356,5	88,0	56,7	261,8	311,3	129,7	39,22
20. II. "	720,2	350,0	85,2	49,7	235,2	312,2	121,7	37,18
28. II. "	791,7	376,9	88,4	55,1	271,3	323,1	130,2	36,68
10. III. "	773,5	366,7	87,5	52,5	266,8	315,9	129,2	37,12
20. III. "	753,7	368,7	85,4	47,7	251,8	320,4	129,1	36,62
31. III. "	815,2	389,4	88,0	53,4	284,5	330,8	121,7	32,68
10. IV. "	788,8	373,3	86,6	50,3	278,6	331,4	115,9	32,66
20. IV. "	763,9	371,5	84,3	45,9	261,8	321,6	119,5	33,90
30. IV. "	828,7	392,9	87,4	52,4	296,0	332,8	124,1	33,27
10. V. "	796,5	379,4	85,5	49,1	282,5	328,5	125,8	35,04
20. V. "	786,2	379,5	84,3	46,4	276,0	329,9	126,4	35,20
31. V. "	855,2	413,0	86,0	52,2	304,1	332,2	126,6	32,25
10. VI. "	863,2	423,6	85,4	50,1	304,1	332,4	139,3	34,55
20. VI. "	841,2	415,5	84,3	47,5	293,9	334,4	140,3	35,49
30. VI. "	907,8	448,0	87,6	53,4	318,7	331,2	144,3	33,72
10. VII. "	907,7	456,0	87,5	50,9	313,3	331,6	160,7	36,65
20. VII. "	882,5	455,1	85,8	47,7	293,8	323,7	160,7	36,70
31. VII. "	980,8	511,2	90,9	57,3	321,4	337,6	179,2	36,19
10. VIII. "	945,8	499,5	89,1	52,4	304,8	331,6	183,2	37,87
20. VIII. "	932,8	511,7	87,0	48,6	285,5	331,0	194,2	39,10
31. VIII. "	1.007,3	560,2	89,0	51,0	307,0	333,8	220,6	40,37
10. IX. "	976,8	543,0	87,7	48,8	297,3	338,5	228,4	43,10
20. IX. "	959,0	544,7	86,2	46,6	281,5	333,1	227,3	42,80
30. IX. "	1.008,2	581,4	88,1	49,5	289,1	343,6	223,4	40,55

Zmiany w urzędowej stopie dyskontowej,

które zgodnie z Okólnikiem Nr. 14 z dnia 19. II. 1925 r. należy odnotować w „Wiadomościach Banku Polskiego“ z dnia 30 września 1926 r. str. 143:

Japonja z 7,3% na 6,57% od dn. 6. X. 1926 r.

¹⁾ Z dniem 13 sierpnia r. b. stopa dyskontowa Federal Reserve Bank of New-York została podniesiona do 4%.

²⁾ Różnice wynikają z zaokrągleń.